

Minister-president Charles Ruijs de Beerenbrouck aan de telefoon. De foto dateert van begin 1920.
© NAtionaal Archief

PORTRET RUIJS DE BEERENBROUCK

Van zetbaas tot boegbeeld

Een eeuw geleden – op 9 september 1918 – trad Charles Ruijs de Beerenbrouck aan als minister-president. Een dubbele primeur: de eerste Limburgse én de eerste katholieke premier van Nederland. Een portret met vier invalshoeken.

DOOR HANS GOOSSEN

Het is onwaarschijnlijk dat Charles Ruijs de Beerenbrouck (1873-1936) op eigen kracht ook minister-president van Nederland was geworden. Aan kruiwagens echter geen gebrek in het leven van de

telg uit een Limburgs adellijk geslacht. De gouverneurszoon – vader Gustave was van 1893 tot 1918 commissaris van de koningin in Limburg – kreeg al wat dubieus riekende steun van pa toen hij het onderspit dreigde te delven bij Tweede Kamerverkiezingen. Dat Charles in 1918 in de voetsporen van zijn vader mocht treden als gouverneur, had ook meer te maken met zijn verwekker dan met zijn kwaliteiten. Gustave, ziek maar ook over zijn houdbaarheidsdatum als bestuurder heen, wilde alleen aftreden als zijn zoon hem zou opvolgen. Met frisse tegenzin toog Charles, die het als Kamerlid in Den Haag prima naar zijn zin had, naar Maastricht. Om nog geen vier maanden later de omgekeerde reis te maken. Niet als gouverneur van een provincie, maar als minister-president. Opnieuw een functie die hem in de schoot geworpen werd. Tot grote schrik van protestant Nederland, dat zelf meer te kiezen had en verdeeld stemde, had de invoering van het algemeen kiesrecht voor mannen in 1917 het onbedoelde neveneffect dat de roomsen als grote winnaar uit de bus kwamen. Hun onbetwiste voorman was monseigneur Willem Hubert Nolens, maar een priester als minister-president was om uiteenlopende redenen niet aan de orde. Dat zou olie op het toch al hevig flakkerende antipaapse vuur zijn. Bovendien viel voor Nolens de leiding van het land moeilijk te combineren met de vereiste gehoorzaamheid aan Rome. Als zetbaas – tegenstanders spraken van het ‘ministerie Nolens zonder Nolens’ – kwam Ruijs de Beerenbrouck bovendien. De voor zo’n ambt wel wat jong geachte jonkheer (destijds 44 jaar) stond te boek als een gedegen organisator, maar gold zeker niet als zwaargewicht. Ideaal voor Nolens die voor zichzelf een rol als mentor op de achtergrond zag weggelegd. De aanvankelijk danig tegenspartelende protestante coalitiegenoten zagen Ruijs de Beerenbrouck als iemand die ze wel aankonden. Dat verguldde de bittere pil van een katholieke minister-president die ook nog uit Limburg kwam. Al bleef het schuren. „Boven de nok van dit kabinet waait de pauselijke wimpel”, mokte AR-leider Abraham Kuyper.

Ik heb om dit ambt niet gevraagd en ik heb het niet
begeerd.

CHARLES RUIJS DE BEERENBROUCK IN 1918
